

قدم به قدم، همراه دانشجو...

WWW.GhadamYar.Com

جامع ترین و به روزترین پرتال دانشجویی کشور (پرتال دانش)
با ارائه خدمات رایگان، تحصیلی، آموزشی، رفاهی، شغلی و...
برای دانشجویان

- ۱) راهنمای ارتقاء تحصیلی. (کاردانی به کارشناسی، کارشناسی به ارشد و ارشد به دکتری)
- ۲) ارائه سوالات کنکور مقاطع مختلف سالهای گذشته، همراه پاسخ، به صورت رایگان
- ۳) معرفی روش های مقاله و پایان نامه نویسی و ارائه پکیج های آموزشی مربوطه
- ۴) معرفی منابع و کتب مرتبط با کنکورهای تحصیلی (کاردانی تا دکتری)
- ۵) معرفی آموزشگاه ها و مراکز مشاوره تحصیلی معتبر
- ۶) ارائه جزوات و منابع رایگان مرتبط با رشته های تحصیلی
- ۷) راهنمای آزمون های حقوقی به همراه دفترچه سوالات سالهای گذشته (رایگان)
- ۸) راهنمای آزمون های نظام مهندسی به همراه دفترچه سوالات سالهای گذشته (رایگان)
- ۹) آخرین اخبار دانشجویی، در همه مقاطع، از خبرگزاری های پربازدید
- ۱۰) معرفی مراکز ورزشی، تفریحی و فروشگاه های دارای تخفیف دانشجویی
- ۱۱) معرفی همایش ها، کنفرانس ها و نمایشگاه های ویژه دانشجویی
- ۱۲) ارائه اطلاعات مربوط به بورسیه و تحصیل در خارج و معرفی شرکت های معتبر مربوطه
- ۱۳) معرفی مسائل و قوانین مربوط به سربازی، معافیت تحصیلی و امریه
- ۱۴) ارائه خدمات خاص ویژه دانشجویان خارجی
- ۱۵) معرفی انواع بیمه های دانشجویی دارای تخفیف
- ۱۶) صفحه ویژه نقل و انتقالات دانشجویی
- ۱۷) صفحه ویژه ارائه شغل های پاره وقت، اخبار استخدامی
- ۱۸) معرفی خوابگاه های دانشجویی معتبر
- ۱۹) دانلود رایگان نرم افزار و اپلیکیشن های تخصصی و...
- ۲۰) ارائه راهکارهای کارآفرینی، استارت آپ و...
- ۲۱) معرفی مراکز تایپ، ترجمه، پرینت، صحافی و ... به صورت آنلاین
- ۲۲) راهنمای خرید آنلاین ارزی و معرفی شرکت های مطرح
- ۲۳)

WWW.GhadamYar.Ir

WWW.PortaleDanesh.com

WWW.GhadamYar.Org

۰۹۱۲ ۳۰ ۹۰ ۱۰۸

باما همراه باشید...

۰۹۱۲ ۰۹ ۰۳ ۸۰۱

www.GhadamYar.com

دانشگاه جامع
علمی-کاربردی

جزوه ادله اثبات دعوا

از تقریرات استاد خوشیاری

برمبنای کتاب دکتر شمس و دکتر دیانی

نیمسال دوم ۹۴-۹۳

دانشگاه جامع علمی کاربردی

رشته حقوق قضایی ، گرایش حقوق ثبت

تدوین: محمد رنجبری

EMAIL: person_legal@yahoo.com
www.haghgostar.ir

مفهوم دلیل

دلیل دارای دو معنی است :

معنای عام : عبارت است از هر وسیله ای که در قانون پیش بینی شده ، و در مرجع قضاوتی یا نمایاندن امری سبب اقناع وجدان یا ایجاد باور درونی دادرس به واقعیت ادعا شود.

معنای خاص : عبارت است از فراهم آوردن مسایلی که وجدان دادرس را اقناع می کند

(۱) **باور درونی دادرس یا ایجاد باور درونی دادرس** ؛ اگر چه دلیل معمولاً باید

موجب اقناع دادرس شود اما در مواردی مانند اقرار و سوگند ، دادرس به دستور قانون و صرف نظر از باور درونی خود مکلف به واقع شمردن مقربه (آنچه که نسبت بدان اقرار شده) یا موضوع سوگند است.

(۲) **دلیل واقعیت** ؛ اصل اینست که مفهوم دلیل نمایاندن یا ظاهر کردن واقعیت

است، در بعضی موارد با ارائه دلیل امری واقع نمایانده می شود که واقع نمی باشد.

مثال : بدهکاری چک و بعد از تصفیه ، نگه داشتن چک و سپس طرح دادخواست.

(۳) **شمار ادله** ؛ هرگاه وسیله ای به عنوان دلایل ارائه شود باید تعریف یکی از

ادله و وسایل هشت گانه اثبات دعوا که در قانون احصاء شده بر آن صادق باشد.

ادله عبارتند از : اقرار - سند - سوگند - شهادت شهود (گواهی) - اماره - تحقیق محلی - معاینه محلی - کارشناسی

(۴) **ارزش دلیل** ؛ قانونگذار در مواردی ارزش دلیل را نفیاً یا اثباتاً در قانون پیش

بینی کرده است. **برای مثال** : ادعای مالکیت نسبت به اموال غیر منقول ثبت شده در محاکم و ادارات که تنها با ارائه سند رسمی مالکیت می تواند اثبات شود.

ویژگی های دلیل

اهمیت دلیل

حق بدون دلیل مانند کالایی بی ارزش است؛ در صورتی اهمیت دلیل آشکار می شود که حقی تزییع یا انکار شود و لازم شود که در مرجع قضایی وجود حق و همچنین تزییع یا انکار آن اثبات شود.

(۱) **دلیل از پیش فراهم شده**؛ دلیلی است که شخص پیش از به وجود آمدن هر اختلافی برای خود فراهم می کند که بصورت سند یا گواهی است.

(۲) **دلیل اتفاقی**؛ بصورت اتفاقی در زمان اختلاف وجود داشته یا پس از وقوع آن تهیه و تدارک می شود.

(۳) **دلیل قانونی**؛ در نظام ادله قانونی، قانون راهپایی را که دادرس به وسیله آنها قناعت وجدان یابد یا باید واقعیت امر ادعایی را محرز بداند به او تحمیل می کند.

(۴) **دلیل اختلافی**؛ در نظام ادله اختلافی نه تنها دلایلی که مدعی می تواند ادعای خود را با استناد به آنها اثبات کند در قانون شمارش نشده، بلکه هیچ دلیلی توان اثباتی محدود ندارد.

(۵) **ادله مستقیم**؛ هرگاه دلیل امری را که سبب پیدایش یا سقوط حق مورد ادعا شده بی واسطه اثبات نماید دلیل مستقیم شمرده می شود
مثل امضای پشت چک، یعنی سند مستقیم و دلیل غیر مستقیم امری را اثبات می نماید که اگر چه دلالت تطبیقی و یا تضمینی به حق، ادعایی ندارد اما نوعاً با آن ملازمه داشته یا با آن در پیوند می باشد. برای مثال: رابطه شخص با منزل خود، که همان سند مالکیت یا اماره تصرف است.

اقسام دلیل

موضوع دلیل

در این خصوص یک قاعده داریم به این صورت که : موضوع دلیل علی القاعده امور موضوعی است چون فرض بر این است که دادرس امور حکمی را می داند.

مثال : در دعوی به خواسته محکومیت خوانده به پرداخت مبلغی اقامه شده ، خواهان باید ادعا کند که مبلغ را به خوانده داده، و این امر را با دلایل اثبات کند.

استثنائات قاعده مزبور

الف - قاعده عرفی : اثبات وجود و محتوای عرف خاص و عرف قراردادی با مدعی است ولی اثبات عرف عام با دادگاه است.

ب- قانون خارجی : هرگاه در اعمال قواعد حل تعارض قوانین ، قاعده خارجی لازم الاجراء باشد اثبات قانون خارجی به عهده طرفی (مدعی) است که بدان استناد می کند.

ج - مقررات مربوط به احوال شخصیه سایر مذاهب : نسبت به احوال شخصیه و حقوق ارثیه و وصیت ایرانیان غیر شیعه که مذهب آنان به رسمیت شناخته شده باشد محاکم باید قواعد و عادات مسلمة متداوله مذهب آنان را جز در مواردی که قانون راجع به التزامات امور باشد رعایت نماید.

موضوع دلیل امور انکار شده

هرگاه خواهان فاقد بیّنه باشد، مانند اینکه گواه واجد شرایط باشد و خوانده منکر ادعای خواهان بوده ، در اینجا به تقاضای خواهان ، منکر ادای سوگند می نماید و به موجب آن ادعا ثابت خواهد شد. مدعی در صورتی باید به دلیل روی آورد که امر ادعای او را ، رقیب انکار نموده باشد.

امور شایسته رسیدگی

سوال : چه دعوی می توانند در دادگاه مطرح شوند که ادله موجود آن بتواند آن دلایل را اثبات کند ؟

مدعی به مفهوم اعم یا عام اموری را مطرح می کند و معمولاً با استناد به ادله، درخواست اثبات آنها را می نماید تا دادگاه را به صحت ادعای خود قانع کند.

✓ دادگاه در صورتی درخواست را می پذیرد که امری را که پیشنهاد اثبات آن می شود بایستی:

الف - مربوط به موضوع دعوا باشد **ب- کارا و مؤثر باشد (Effect)** **ج- پذیرفتنی باشد**

✓ **مربوط باشد** ؛ بدین معنا که در بیشتر مواقع ، مدعی پیشنهاد امری را می نماید تا با اثبات آن در دادگاه بتواند تحقق موضوع ادعا را احراز نماید ، امری که مدعی به این صورت پیشنهاد آن را می نماید باید چنان ارتباط و پیوندی با موضوع ادعا داشته باشد که دادگاه بتواند از احراز آن به شیوه ای منطقی تحقق موضوع ادعا را استنتاج نماید. تشخیص پیوند بین امری که پیشنهاد اثبات آن می شود با موضوع دعوا به صلاح دید دادگاه می باشد.

✓ **کارا و مؤثر باشد** ؛ بدین معنا که اگر اثبات شود دادرسی را در احراز موضوع ادعا یاری دهد.

✓ **پذیرفتنی باشد** ؛ بدین معنا که قانون اثبات آن را ممنوع ننماید.

دلیل و نقش اصحاب دعوا

بار دلیل بر دوش مدعی است بر پایه قاعده (البینه علی المدعی) ، مدعی باید ادعای خود را ثابت کند و تفاوتی نمی کند که مدعی، خواهان یا خوانده دعوا باشد.

و اجرای دقیق قاعده نه تنها شناسایی مدعی را در هر دعوایی ایجاد می نماید بلکه باید مشخص شود که این موضوع او به عنوان مدعی تا کجا ادامه دارد.

در امور اثباتی ☞ در صورت انکار مدعی علیه ، مدعی مکلف است تمام امور موضوعی را که وجود حق ادعایی مشروط به آنهاست را اثبات کند.

در امور عدمی ☞ یعنی مواردی که موضوع دلیل امر عدمی است قاعده مزبور به قوت خود باقی می ماند ، امر عدمی را می توان با اثبات امر ایجابی مقدار اثبات نمود .

طبق ماده ۱۱۵۸ ق.م طفل متولد در زمان زوجیت ملحق به شوهر است ، مشروط به این که از تاریخ نزدیکی تا زمان تولد کم تر از شش ماه . بیشتر از ده ماه نگذشته باشد.

تعدیلات قاعده البینه علی المدعی

در مواردی بار دلیل سبک می شود تا ادعای مدعی با مانعی عبور نشدنی مواجه نگردد.

الف – بار دلیل امارات قانونی

پیامد اماره قانونی معاف کردن مدعی از اثبات وجود یکی از عناصر موضوعی است که وجود حق وی مشروط به آن است. اماره قانونی ایجاب می کند بر مبنای امری که نسبت به آن آگاهی وجود دارد امری که نسبت به آن آگاهی وجود ندارد استنتاج شود مانند ، اماره فراش

اما باید دانست که نمی توان گفت در صورت وجود اماره قانونی به نفع مدعی ، وی از آوردن هرگونه دلیل معاف است.

ب - بار دلیل و مفهوم ظن معتبر

مدعی مکلف نیست در ذهن دادرس نسبت به صحت ادعای خود اطمینان مطلق ایجاد کند اطمینان که ایجاد آن شدنی است از این رو ، کافی است که مدعی در ذهن دادرس نسبت به صحت ادعای خود ظن معتبر ایجاد نماید .

✓ **ظن معتبر** : حالتی است که از شک فراتر و از یقین پایین تر است . در ظن معتبر یک از دو سری احتمال به اندازه ای قوی تر از طرف دیگر است که موجب اقناع وجدان می شود و به آن ظن نزدیک به یقین می گویند.

بررسی امکان تحصیل دلیل از سوی دادگاه

۱- قاعده منع تحصیل دلیل به وسیله دادگاه بر پایه قاعده البینه علی المدعی :

تهیه دلیل بر عهده مدعی است و اوست که باید صحت و حقیقت موضوعی را که حقوق ادعایی او بر آن اتکا دارد را اثبات کند، نقش فعال و پر تحرک به دادرس در دستیابی به دلیل در امور مدنی مسدود است.

نظام های حقوقی متأثر از مکتب سوسیالیستی که خطوط اصلی دادرسی تفتیشی را پذیرفته اند دادن نقش فعال پر تحرک در جمع آوری ادله را لازم می دانند اما نظام های متأثر از مکتب لیبرالیسم که خطوط اصلی دادرسی اتهامی را پذیرفته اند نقش فعال و پر تحرک در جمع آوری ادله به دادرس را لازم نمی دانند.

✍ **در نظام حقوقی ایران** : نخستین گام بسوی تعدیل قاعده منع تحصیل دلیل در سال ۱۳۵۶ برداشته شد.

✓ لیبرالیسم : آزاد منش اند و نظام اتهامی در آن وجود ندارد

✓ سوسیالیستی : مبتنی بر برابری منافع اند

۲- تعدیل قاعده منع تحصیل دلیل

مطابق ماده ۱۹۹ آ د م ج ، دادگاه علاوه بر رسیدگی به دلایل مورد استناد طرفین دعوا، هرگونه تحقیق و اقدامی که برای کشف حقیقت لازم باشد را انجام خواهد داد.

★ آثار و پیامدهای تعدیل قاعده منع تحصیل دلیل

- (۱) انحصار ادله
- (۲) محدودیت امور مورد تحقیق
- (۳) رعایت چهار چوب ضمانت اجراهای قانونی
- (۴) بررسی چهارچوب زمان ارائه دلیل
- (۵) رعایت موضوع اختیار دادگاه

★ علم دادرسی (مواد ۲۱۱ و ۲۱۲ و ۲۱۳ ق. م. ا)

یقین یا علم قاضی حاصل از دلیل بین باشد، بر سایر ادله برتری دارد.

طبق ماده ۲۱۱ ق م ا ، علم قاضی عبارت است از یقین حاصل از مستندات بین در امری است که نزد وی مطرح می شود ؛ در مواردی که مستند حکم ، علم قاضی است وی موظف است قرائن و امارات بین مستند علم خود را بصورت صریح در حکم قید کند.

تبصره - مواردی از قبیل نظریه کارشناس- معاینه محل - مشخصات محلی - گزارش ضابطان و سایر قرائن و امارات که نوعاً علم آور باشد می تواند مستند علم قاضی قرار گیرد به هر حال مجرد علم استنباطی که نوعاً موجب یقین قاضی نمی شود ، نمی تواند ملاک صدور حکم باشد.

اقسام دلیل

۱- سند ؛ مهم ترین و رایج ترین دلیل اصحاب دعوا در دعاوی و امور غیر کیفری سند است .

سند از زاویه حقوق ماهوی

در اصطلاح حقوقی هر نوشته ای که در مقام دعوا یا دفاع قابل استناد باشد (م ۱۲۵۸ ق . م) سند هم در اعمال حقوق مانند (عقود و ایقاعات) ، مثل بیع و هم در اعمال مادی و وقایع حقوقی مثل (تولد و وفات) به کار می رود .
نوشته ای را می توان سند دانست که از جمله دارای امضاء ، اثر انگشت و یا مهر شخصی باشد که سند به او نسبت داده می شود.
سند رسمی : سندی که در اداره ثبت اسناد و املاک یا دفاتر اسناد رسمی یا در نزد مأمورین رسمی در حدود صلاحیت آنها و طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشد.

ارکان سند رسمی

۱. تنظیم به وسیلهٔ مأمور رسمی؛ یعنی مأموری که صلاحیت صدور سند و سند رسمی را داشته باشد اعم از اینکه مستخدم دولت باشد یا نه.
۲. رعایت حدود صلاحیت مأمور در تنظیم سند؛ مأمور باید در چهارچوب صلاحیت ذاتی و نسبی خود مبادرت به تنظیم سند کرده باشد.
۳. رعایت مقررات قانونی در تنظیم سند؛ سندی که در ظاهر دارای شرایط اساسی قانونی می باشد رسمی فرض می گردد.

اعتبار سند رسمی

منظور، اصل صحت انتصاب محتویات هر سند اعم از امضاها، مهرها و ... به اشخاصی است که این محتویات به آنها منصوب است مضافاً اینکه در اسناد رسمی فقط می توان ادعای جعلیت را مطرح نمود نه انکار.

در اعتبار مندرجات سند رسمی که توسط اعلام های مأمور رسمی نوشته می شود اصل بر صحت عملیات مأمور رسمی است و هر کسی که مدعی باشد که مأمور رسمی بر خلاف حقیقت امری را در سند قید نموده علی القاعده راهی جز ادعای جعل نیست، در اعتبار مندرجات سند رسمی که اعلام های افراد عادی است هر یک از طرفین می تواند ادعا کند اموری را که نزد مأمور اعلام نموده و در سند نوشته شده در واقع روی نداده است.

اعتبار رونوشت یا روگرفت سند رسمی

رونوشت سند رسمی که مطابقت آن با ثبت دفتر، تصدیق شده باشد به منزلهٔ اصل آن است پس ابراز کنندهٔ آن ملزم به ارائه اصل سند نمی باشد.

نکته ابلاغ ماده ۶۸ ق. آ. د. م.، اگر در شهری هیچ اداره ثبت اسنادی یا دادگاهی وجود نداشته باشد، برابر با اصل کردن را سایر ادارات آن شهر می توانند انجام دهد.

توان اجرایی سند رسمی

سند لازم الاجراء سندی است اگر شخصی که به موجب سند بدهکار یا متعهد به اختیار خود حسب مورد آن بدهی را پرداخت نکند یا به آن تعهد عمل نکند بستانکار یا متعهدله می تواند بی آنکه نیاز به اقامه دعوا و گرفتن حکم دعوا باشد با مراجعه به تشکیلات اجرائی مربوط او را وادار به اجرای سند کند.

مثال: سند نکاح (زوج متعهد به پرداخت مهریه شده است).

زوجه اگر بخواهد مطالبه مهریه نماید بدون مراجعه به دادگاه از طریق اجرائیه ثبت می تواند اقدام نماید.

نکته! لازم الاجراء بودن ویژه اسناد رسمی می باشد اما قانونگذار در بعضی از موارد مثلاً چک را نیز لازم الاجراء کرده است.

توان اثباتی سند رسمی

منظور تأثیر قانونی آن در ایجاد اعتماد در دادرس به درستی ادعای شخصی است که به آن استناد می نماید.

مثلاً: من چک شخص دیگری را علی رغم گرفتن وجه آن، به هر بهانه نگه داشته و بعداً چک وی را به اجراء بگذارم.

توان اثباتی ویژه سند رسمی نیست بلکه تمامی ادله و وسایلی که قانونگذار در قوانین مدنی و آیین دادرسی مدنی پیش بینی نموده، از چنین توانایی برخوردار است.

اسناد تنظیم شده در خارج از کشور

منظور از اسناد خارج از ایران، اسنادی است که به وسیله مأمورین سایر کشورها در خارج از ایران تنظیم شده باشد به موجب قانون حاکم ایران به اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجه همان اعتباری را خواهند داد که آن اسناد مطابق کشوری که در آن جا تنظیم شده باشد مشروط بر اینکه:

اولاً - اسناد مزبور به علتی از علل قانونی از اعتبار نیفتاده باشد.

ثانیاً - مفاد آن مخالف قوانین مربوط به نظم عمومی یا اخلاق حسنه نباشد.

ثالثاً - کشوری که اسناد در آنجا تنظیم شده باشد به موجب قوانین خود یا عهدنامه، اسناد تنظیم شده در ایران را نیز معتبر بداند.

رابعاً - نماینده سیاسی یا کنسولی ایران در کشوری که سند در آنجا تنظیم شده یا نماینده سیاسی یا کنسولی کشور مزبور در ایران تصدیق کرده باشد که سند موافق قوانین محل تنظیم یافته است. ★

سند عادی: هرگاه سند به وسیله یکی از مأمورین رسمی تنظیم اسناد، تهیه شده باشد و لیکن مأمور صلاحیت تنظیم آن را نداشته باشد یا رعایت ترتیبات مقرر قانونی را در تنظیم سند نکرده باشد، سند مزبور در صورتی که دارای امضاء یا مهر طرف باشد عادی است.

رکن سند عادی: امضای منتسب الیه، رکن سند عادی است مقنن در مواردی نوشته های بدون امضاء را سند امضاء دانسته است. مانند دفاتر اداره بازرگانی

امضای الکترونیکی: عبارت است از هر نوع علامت ملزم شده و به نحو منطقی متصل شده به داده پیام است که مورد استفاده قرار می گیرد بنابراین در فضای الکترونیکی که نوشته ها صورت مادی ندارند و نمی توانند لمس شوند و تبادل آگاهی ها در محیطی مجازی صورت می گیرد هر علامتی که شناسایی امضاء کننده پیام را امکان پذیر نماید امضای الکترونیک شمرده می شود.

سند سفید امضاء

هرگاه سندی علیه شخصی ابراز شود و این شخص اظهار نماید که سند ، سفید امضاء بوده است بدین معنا که امضای سند پیش از تنظیم یا تکمیل آن انجام شده ، مدعی شمرده می شود و بار دلیل سفید امضاء بودن بر دوش اوست.

انواع اسناد عادی

- اسناد تجاری
- دفاتر تجاری
- سایر اسناد عادی

✓ **اسناد تجاری** : همه اسنادی را در بر می گیرد که بین تاجر رد و بدل شده و معمولاً در خود معامله می باشد. از جمله : چک – سفته – قبض انبار – بارنامه

✓ **دفاتر تجاری و قابلیت استناد آنها** : هر تاجری مکلف است دفاتر تجاری اعم از روزنامه – دفتر کل دفتر دارایی و ... را داشته باشد، دفتر تجاری هر تاجری در دعوی تاجر بر تاجر در صورت وجود ۳ شرط به نفع خود او دلیل شمرده می شود.

۱. دفتر تجاری مطابق قانون تجارت تنظیم شده باشد.

۲. هیچ یک از عللی که دفتر تجاری را از دلیل بودن خارج می کند اثبات نشود مثل تراشیدگی دفتر.

۳. ادعایی که برای اثبات آن به دفتر تاجر استناد می شود از محاسبات لازم به ذکر است دفتر تجاری در دعوی بین تاجر با غیر تاجر اگر چه به هر وجه علیه تاجر دلیل است و اما به نفع خود تاجر سندیت ندارد و تنها می تواند جزء قرائن و امارات قبول شود.

✓ سایر اسناد عادی

سند گواهی امضاء شده : هر سند عادی است که اگر چه سر دفتر اسناد رسمی آن را تنظیم نمی کند اما گواهی می کند که در حضور او امضاء شده و بنابراین صحت امضاء مورد تأیید است. گواهی امضاء نمودن سند عادی موجب نمی شود که سند رسمی محسوب گردد اما امضاء کننده چنین سندی نمی تواند امضاء خود را انکار نماید.

انکار ← برای سند عادی

جعل ← برای سند رسمی

سردفتران اسناد رسمی از گواهی امضاء نمودن اسناد عادی در هر مورد که سند به ویژگیهای نقل و انتقال اموال است ممنوع می باشد زیرا با مقرراتی مانند مقررات مالیاتی برخورد پیدا می کند.

اسناد عادی در ۲ مورد اعتبار سند رسمی را دارد :

به موجب ماده ۱۲۹۱ ق. م اسناد عادی اعتبار اسناد رسمی را داشته و درباره طرفین و وراثت و قائم مقام قانونی آنها معتبر است.

۱. اگر طرفی که سند علیه او اقامه شده صدور آن را از منتسب الیه تصدیق نماید.
۲. اگر در محاکمه ثابت شود سند مزبور را که طرفی آن را تکذیب یا تردید کرده در واقع امضاء یا مهر نموده است.

نوشته الکترونیکی

اسناد و ادله دعوا ممکن است بصورت داده پیام بوده و در هیچ محکمه یا اداره دولتی نمی توان بر اساس قواعد ادله موجود ارزش اثباتی داده پیام را صرفاً به دلیل شکل و قالب آن رد کرد.

شیوه ویژه ای از روگرفت است

لازم به ذکر است روگرفت الکترونیکی نوشته ای است که بر کاغذ جلوه می نماید و بنابراین از نظام کپی ها پیروی می کند و احکام و پیامد نوشته الکترونیکی که تولید می شود بر آن بار نمی شود.

در حقوق ایران نمی توان برای دور نویس بیش از روگرفت اصل سند ، قائل شد. فلذا باید اصل سند در صورت مطالبه طرف مقابل ابراز شود و اگر نشود در صورت انکار یا تردید یا ادعای جعلیت نسبت به آن مشمول مقررات مربوط به اسناد قرار می گیرد.

اعتبار سند به مفهوم عام ماده ۱۲۸۸ ق. م

مفاد سند رسمی در صورتی معتبر است که مخالف قوانین نباشد لذا هرگاه سندی به عنوان دلیل ارائه شود نخستین موضوعی که باید مورد توجه قرار گیرد، اعتبار سند است.

اعتبار سند به مفهوم مقاومت در برابر انکار و تردید

سندی که مطابق قوانین به ثبت رسیده است رسمی است و تمام محتویات و امضاهای مندرج در آن معتبر خواهد بود مگر اینکه جعلیت آن سند ثابت شود. لازم به ذکر است که اعتبار سند رسمی در اینجا به مفهوم اصالت می باشد و بدین مفهوم است که اصل بر اصالت سند رسمی است و اگر شخصی بخواهد به اصالت سند رسمی تعرض کند تنها باید ادعای جعل را مطرح و اثبات کند. تعرض به اصالت اسناد عادی اگر چه می تواند به شکل ادعای جعل مطرح شود اما انکار یا تردید هم نسبت به سند عادی امکان پذیر است.

اعتبار سند به مفهوم قابلیت استناد یا تحمیل (مفاد آن بر طرفین اثر داشته باشد) مفاد سند

ماده ۱۲۹۰ ق. م : اسناد رسمی درباره طرفین و وراثت و قائم مقام آنها معتبر است و اعتبار آنها نسبت به اشخاص ثالث در صورتی است که قانون تصریح کرده باشد.

اعتبار سند نسبت به امضاء کننده و قائم مقام قانونی آنها

مندرجات هر سندی علیه اشخاص که آن را امضاء نموده اند و نیز قائم مقام قانونی آنها معتبر است و از این حیث تفاوتی بین سند رسمی و عادی وجود ندارد.

برای مثال : اگر شخصی مال منقولی را به موجب عقدی که در سند عادی آمده بفروشد به همان اندازه به پیامدهای عقد بیع مزبور متعهد است که اگر عقد مزبور در سند رسمی آمده بود مضافاً اینکه تاریخ سند چه رسمی و چه عادی از این امر مستثناء نیست به این معنی که برای انتخاب تاریخ تنظیم سند علیه تنظیم کنندگان یا قائم مقام آنان می توان به تاریخی که در سند نوشته شده استناد نمود.

اعتبار سند نسبت به اشخاص ثالث

همان طور که ذکر شد اعتبار سند رسمی نسبت به اشخاص ثالث در صورتی است که قانون تصریح کرده باشد ، این اعتبار را اسناد عادی ندارند.

یکی از مواردی که به موجب قانون اعتبار اسناد رسمی نسبت به اشخاص ثالث تصریح شد ماده ۷۲ ق. ب. ث می باشد که بر اساس آن « کلیه معاملات راجع به اموال غیر منقول که بر طبق مقررات راجع به ثبت املاک، ثبت شده است به طرفین معامله و قائم مقام آنها و اشخاص ثالث دارای اعتبار کامل خواهد بود ». «

★ **یکی از امتیازهای اسناد رسمی** قابلیت استناد تاریخ مندرج در سند ، نه تنها علیه تنظیم کنندگان و قائم مقام قانونی آنها بلکه علیه اشخاص ثالث است و سند عادی چنین امتیازی ندارد و فقط درباره اشخاص که در تنظیم آنها شرکت داشته و ورثه آنان و کسی که به نفع او وصیت شده است معتبر است.

سند از زوایای حقوق شکلی

درخواست ارائه سند : گاه خواهان یا خواننده دعوایی برای اثبات ادعای خود، در دعوا باید سند معینی ابراز نماید که در اختیار او نیست و نزد طرف مقابل یا شخص ثالث است.

در صورتی که سند نزد طرف مقابل باشد ، قانونگذار در ۴ مورد به شخصی که ادعای وجود سندی را نزد طرف مقابل می کند اختیار داده که از طریق دادگاه طرف مقابل را ملزم به ابراز سند کند:

(۱) **در سند ابراز شده به سند معینی رجوع شده باشد :** هرگاه یکی از طرفین سندی ابراز کند که در آن سند به سند دیگری رجوع شده و مربوط به دادرسی باشد طرف مقابل حق دارد ابراز سند دیگری را از دادگاه درخواست نماید هرگاه طرف مقابل از ارائه سند به دادگاه خودداری کند باید پذیرفت که ابراز نکردن سند می تواند با اوضاع و احوال دیگر تشکیل دهنده اماره قضایی باشد.

۲) به وجود سند اعتراف شود : هرگاه شخصی وجود سندی نزد طرف مقابل را در دادگاه ادعا کند و خواستار ابراز آن شود و طرف مقابل به وجود سند اعتراف کند ولی از ابراز آن امتناع نماید دادگاه می تواند آن را از جمله قراین مثبت بداند ، باید پذیرفت شخصی که به وجود سند نزد خود اعتراف می کند می تواند بار اثبات تلف یا عدم دسترسی به سند ، از اجرای دستور دادگاه مبنی بر ابراز سند خودداری نموده و از ضمانت اجرای مقرر در قانون معاف شود.

۳) طرف مقابل بازرگان باشد

۴) طرف مقابل اداره دولتی یا بانک یا شهرداری یا غیره باشد.